

GENUSFORSKNINGENS UTMANINGAR

Vilka frågor hoppas du att genusvetenskapen ska besvara inom överskådlig framtid?

Det skulle kunna tyckas vara en enkel fråga att besvara. Även en hastig utblick mot världen räcker för att en ska rygga tillbaka inför alla de utmaningar som världen står inför. Krig, våld, övergrepp, exploatering, förtryck och orättvisor. Samtliga dessa utmaningar är könade, genusifierade, och därför också uttryck för en samverkan av intersektionella maktordningar. Våld och säkerhet i konflikt- och postkonfliktzoner är könade och intersektionaliserade (Walby med flera 2015), fredsprocesser, där kvinnor saknas vid förhandlingsbordet, är könade (FN 2000, 2008, 2013; Svedberg och Kronsell 2012), flyktings- och asylprocesser är könade (Mulinari, Sandell och Schöner 2003) och flyktingkvinnorna blir färre och färre medan flyktingmännen blir fler och fler (SKL 2015). Ekonomiska neddragningar drabbar kvinnor och män, rasifierade, migrerade, funktionsnedsatta och HBTQI-erade personer på olika sätt: ekonomiska neddragningar, besparingsprogram och årstramningar är könade (Towers och Walby 2012), finansiella marknader och deltagandet därpå är könat (Demirguc-Kunt med flera 2013; The Economist 2013) och inte minst: våld i alla dess former är könat och måste problematiseras intersektionellt för att förstås (se TGV 35(2-3)).

Att dessa fenomen existerar i överflöd idag (med förbindelser bakåt i tiden) går knappast att förneka. Det råder alltså ingen brist på fenomen att undersöka och frågor att besvara för genusforskare. Det skulle gå snabbt att sätta ihop en lång lista över frågor som svar på skriftställarens fråga, även om listan skulle se olika ut beroende på vilken genusforskare och vilket vetenskapsteoretiskt perspektiv som gavs möjlighet att svara på den. Och så den givna motfrågan: vad menas med "genusvetenskapen"?

Frågan ställdes till redaktionen i september 2015. En vetenskapsjournalist ville veta. Det finns något fullständigt tröstlöst kring frågan. Genusvetenskap som ämnesdisciplin och tvärvetenskaplig genusforskning har en relativt kort akademisk historia, men trots det, borde vi inte ha kommit längre, uppnått mer, gjort världen bättre? Eller är det omvärldens fel? Politiker som inte lyssnar till forskningens resultat, företagsledare som vägrar förändra sig, män som inte kan besinna sig, motstånd i organisationen? Vad är det för mening att hålla på att forska, när löneskillnaderna mellan kvinnor och män verkar bestå, när mäns våld mot kvinnor inte minskar, när flyktingarna blir fler och fler, när klyftorna och orättvisorna ständigt verkar öka?

Men sedan finns också den där andra bilden. Den som påminner om att mycket ändå hänt och fortsätter att hända,

åtminstone delvis på grund av den kunskap som genererats av feministisk genusforskning. Fler kvinnor på arbetsmarknaden, fler män som tar ansvar för barn och familj, ökade rättigheter för homo-, bi- och transpersoner, större medvetenhet om maktens globala och intersektionella karaktär.

Vilken bild, den positiva eller negativa, ska ett svar på den inledande frågan utgå ifrån? Vilken forskning behövs mest: den som pekar ut problemen, eller den som svarar för lösningarna?

Det finns idag en stor diskussion om hur forskningens kvalitet ska mätas. Utvecklingen mot ett allt större genomslag för bibliometriska metoder har kritiserats, och Vetenskapsrådets föreslagna FOKUS-modell – som innefattar kollegial granskning vid sidan av bibliometri – har i dagarna skickats ut på remiss. Modellen har inspirerats av det Research Excellence Framework (REF) som sjösattes i Storbritannien år 2014. REF 2014 beräknas ha kostat närmare 250 miljoner brittiska pund (Else 2015). Det är mycket pengar för att få ett mått på vilken av den nationella forskningen som är excellent, ”världsledande”. Men är det ”världsledande” forskning världen behöver? Är den med nödvändighet ”världsförbättrande”? Som svar på frågan ”Varför vetenskap?” säger statsvetarna Ulf Bjereld, Marie Demker och Jonas Hinnfors (2009: 123) att ”vetenskapen ger oss en möjlighet att ta makten över samhällets utveckling. Om vi vill förverkliga ett bättre liv för allt fler människor behöver vi den makten”. Det är ett sympatiskt och tydligt svar: Forskning ska göra världen bättre. Vi vet inte

när, och kan inte alltid ta ansvar för det. Men vi vet att.

Men hinner vi med världsförbättrandet mitt i utvärderandet och mätandet? Och är den forskning som hamnar långt ner på listorna med självklarhet ”världsförsämrande”?

TGV är – som alla andra vetenskapliga tidskrifter – nyckelaktörer i den globala kunskapsekonomin. Vi blir mätta och värderade, indexerade, paketerade och rankade. Liksom vi själva, tillsammans med våra anonyma granskare, värderare och kommenterar de artikelbidrag som kommer in till oss. Det är i det närmaste en akademisk naturlag att skapa hierarkier, inkludering och exkludering. Samtidigt som det är just sådana som genusforskningen vill utmana. Kanske finns i den här paradoxen ett svar på skriftställarens undran om vilka frågor vi hoppas att genusvetenskapen ska besvara. Vi, som vill gå emot ett system som föder oss, som står på andras axlar för att utmana hierarkier, som exkluderar möjligheter för att skapa dem. Kan vi svara något annat än att det är frågorna som är svaren, svaren frågorna? Med Sara Ahmeds (2010: 203) ord: ”... [T]o give an answer is to create the condition of possibility for another question.”

Det här är inte fatalism, utan tvärtom ett erkännande av behovet av kamp. En ständig kamp för att väcka nya frågor, hålla liv i dialogen, och väcka den som dött.

Vi i redaktionen för TGV kommer alltså inte att ge skriftställaren en rankad svarslista på vilka frågor vi hoppas att genusvetenskapen ska besvara. Ambitionen med TGV är ju tvärtom att försöka spegla både bredd och djup inom feministisk forskning.

Vi rankar inte bidragen i relation till varandra, utan ser till varje bidrags förmåga att undersöka och besvara de vetenskapliga frågor som bidraget har identifierat. Kvaliteten vilar i vilka nya frågor artiklarna förmår ställa, hur var och en av dem håller dialogen, och därmed kampen, levande.

Detta nummer av TGV innehåller exempel på levandegörandet av sådan dialog, en kritik mot normen, en analys av antirasismens rasifierande online, ett ifrågasättande av den nödvändiga jämställdheten och ett kärleksbrev till en syster med funderingar om relationen mellan jämställdhet och kärlek. Det är Jesper Fundberg som i detta nummer undrar vad jämställdhet är och vad kärlek är. Han balanserar på gungbrädan mellan det personliga och det politiska: är kärlek makt? Är kärlek motsatsen till våld? I numrets andra Frispel drömmer Länsstyrelsens Maria Hagberg, i en replik till artiklar publicerade i TGV:s våldsnummer (TGV 35 (2-3)) 2014, om en solidarisk feministisk teori och praktik bortom jämställdhetsintegrering och om en jämställdhetsmyndighet i Sverige. Några veckor efter detta nummers manusstopp publicerades jämställdhetsutredningens slutrapport (SOU 2015:86) i vilken en jämställdhetsmyndighet föreslås. Det är dags nu.

Jämställdhet är nödvändigt, skriver Rönnblom och Sandberg i detta nummer, men de menar någonting annat, något mer: de vill inte förstå jämställdhet som något på förhand gott och givet, utan vill snarare problematisera den ”nödvändiga jämställdheten”. De undersöker hur denna produceras och reproduceras, tas för given och används

som retoriskt argument i kampen om platsen och i kampen om platsens överlevnad.

Karl Berglund skriver om normerna i deckargenren och om hur könsordningens logiker upprätthålls i skönlitteraturen. Berglund synliggör och undersöker könsdimensionerna i behandlingen av kvinnliga och manliga deckarförfattare i Sverige på 2000-talet. Han visar hur både lansering och mottagandet av ”de svenska deckardrottningarna” utgör ännu ett exempel på att litteratur förknippad med kvinnor konsekvent döms ut som problematisk, undermålig och i vissa fall som rent av skadlig.

Karin Hagren Idevall undersöker hur det separatistiska rummet avgränsas och upprätthålls och hur skribenters positioneringar och relationer skapas i ett antirasistiskt rum. Hennes analys av Instagramkontot Makthavarna visar hur deltagande regleras och tillrättavisas språkligt och hur rasifierade positioneringar skapas av de språkhandlingar som (re)producerar vithet som norm och privilegium. Positionerna kan dock omdefinieras, förhandlas, och fungera frigörande.

Avslutningsvis skriver Sveriges genusforskarförbunds ordförande, Paulina de los Reyes, om att utmana makten, om de ofta bestående konsekvenserna individuella forskare tvingas hantera efter att de vågat utmana makten. Detta handlar inte bara om näthat, våld och trakasserier på arenor utanför akademien, det handlar också om trakasserier inom akademien. ”Akademiskt trolleri”, skriver de los Reyes, tystar kritik och saboterar samtal. Dessa troll ”har ofta möjlighet att utifrån en auktoritativ position definiera kvalitetskriterier som

normaliserar utestängning och förminskning av forskare som anses överskrida disciplingränser eller etablerade normer.”

Vår förhoppning med detta, liksom tidigare och framtida nummer av TGV, är att möjliggöra en publiceringsplattform, en röst, för den tvär- och mångvetenskapliga bredden som finns inom genusforskningsfältet.

Magnus Åberg och Sofia Strid

Referenser

- Ahmed, Sara (2010) *The promise of happiness*. Durham: Duke University Press.
- Bjereld, Ulf, Demker, Marie och Hinnfors, Jonas (2009) *Varför vetenskap? Om vikten av problem och teori i forskningsprocessen*. Lund: Studentlitteratur.
- Demirgüç-Kunt, Asli, Klapper, Leora och Singer, Dorothe (2013) Financial inclusion and legal discrimination against women: evidence from developing countries. Världsbankens policyforskningspaper (6416).
- Else, Holly (2015) REF 2014 cost almost £250 million. *Times Higher Education* 13 juli 2015 13. www.timeshighereducation.com/news/ref-2014-cost-250-million [2015-10-12].
- FN (2000) *Säkerhetsresolution 1325*. [www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1325\(2000\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1325(2000)) [2015-10-13].
- FN (2008) *Säkerhetsresolution 1820*. [www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1820\(2008\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1820(2008)) [2015-10-13].
- FN (2013) *Säkerhetsresolution 2122*. [www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2122\(2013\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2122(2013)) [2015-10-13].
- Jämställdhetsutredningen (2015) *Mål och myndighet: en effektiv styrning av jämställdhetspolitiken SOU 2015:86*. Stockholm: Fritzes.
- Mulinari, Diana, Sandell, Kerstin och Schömer, Eva (2003) *Mer än bara kvinnor och män: feministiska perspektiv på genus*. Lund: Studentlitteratur.
- Svedberg, Erika och Kronsell, Annika (2012) *Making gender, making war. Violence, gender and peacekeeping practices*. London: Routledge.
- SKL (Sveriges kvinnolobby) (2015) *7 krav för en feministisk flyktingpolitik*. Pressmeddelande 12 oktober 2015. http://www.mynewsdesk.com/se/sveriges_kvinnolobby/pressreleases/7-krav-foer-en-feministisk-flyktingpolitik-1232524 [2015-10-13].
- The Economist (2013) Gender and finance: discrimination abound. *The Economist* 19 november 2013.
- Towers, Jude och Walby, Sylvia (2012) *Measuring the impact of cuts in public expenditure on the provision of services to prevent violence against women*. Newcastle: Northern Rock Foundation.
- Walby, Sylvia, Olive, Philippa, Towers, Jude, Francis, Brian, Strid, Sofia, Krizsán, Andrea, Lombardo, Emanuela, May-Chahal, Corinne, Franzway, Susanne, Sugarman, David och Armstrong, Jo (2015) *Stopping rape: towards a comprehensive policy*. Bristol: Policy Press.

TGV får ny redaktör

Efter detta nummer lämnar Magnus Åberg posten som redaktör för TGV för att gå vidare till en ny anställning. I hans ställe tillträder Lena Grip, genusforskare och kulturgeograf vid Karlstads universitet. Samtliga inblandade

i produktionen av tidskriften och i Föreningen Tidskrift för genusvetenskap vill tacka Magnus för ett fantastiskt kollegialt, professionellt och engagerat redaktörskap och önskar Lena välkommen som ny redaktör.